

تحقیق و ترجمه: علی عروجی

تبادل تجارب موفق قضایی و ارتقای کیفیت دادرسی

دسترسی به نظام قضایی کارآمد، از حقوق اساسی اتباع هر کشور است و بهره‌گیری از تجارب سایر کشورها به منظور بهبود کیفیت دادرسی یکی از راه‌های ارتقای سطح کارآمدی نظام قضایی محسوب می‌شود. در راستای تطبیق و تبادل سازوکارهای ارتقای کارآمدی، ایجاد مجموعه‌ای از شاخص‌های استاندارد به عنوان ابزاری جهت تطبیق و تبادل اطلاعات اجتناب ناپذیر و ضروری است.

اطلاعات در فرمت‌های تعیین شده شناخته می‌شوند و بایستی در ارتباط با صحت و سقم اطلاعات پاسخگو باشند.

به منظور تأیید داده‌ها فعالیت گسترده‌ای صورت می‌گیرد؛ بدین ترتیب که طی تماس‌های مکرر با نمایندگان کشورها، داده‌ها اعتبارسنجی گردیده و این فرایند بررسی اطلاعات تا آخرین لحظات قبل از تکمیل نسخه نهایی گزارش ادامه می‌یابد.

بر اساس توافق کارشناسان CEPEJ، بدون موافقت صریح نمایندگان، تغییری در ارقام و داده‌ها ایجاد نمی‌شود. لذا، هر

طرح ارزیابی کارآمدی نظام‌های قضایی در بیستمین نشست کمیسیون کارآمدی قضایی اروپا CEPEJ در دسامبر ۲۰۱۲ به تصویب نهایی رسید و در ماه می ۲۰۱۳ به کشورهای عضو ابلاغ گردید تا داده‌های جدید را تا پایان سال ۲۰۱۳ در قالب نسخه الکترونیکی این طرح بارگذاری نمایند؛ و از آنها خواسته شد تا از طریق یک سامانه امن اینترنتی داده‌های خود را به دفتر CEPEJ ارسال نمایند.

گزارش CEPEJ بخشی از یک فرایند مداوم و پویا است که همواره هدف کارشناسان و نمایندگان کشورها از تهیه آن، تعریف مجموعه‌ای از داده‌های کلیدی کمی و کیفی از نظام‌های قضایی تمام کشورهای عضو می‌باشد که به طور منظم جمع‌آوری و پردازش گردیده است. در این گزارش شاخص‌های اصلی کارآمدی قضایی برشمرد شده و در بیش از ۴۵ کشور جهان مورد ارزیابی قرار گرفته است. از این جهت، گزارش‌های منتشر شده از سوی این کمیسیون برای سیاست‌گذاران و مدیران نظام قضایی این کشورها از اعتبار زیادی برخوردار می‌باشد.

جمع‌آوری داده‌ها، اعتبارسنجی و تحلیل آنها

از لحاظ روش شناسی، گردآوری اعداد بر پایه گزارش‌های کشورهای عضو و نهادهایی صورت می‌گیرد که از آنها دعوت به عمل می‌آید تا تحت نظر مرکز، عهده‌دار تدوین گزارش‌های هر کشور در قالب طرح تعیین شده باشند. نمایندگان انتخابی هر کشور به عنوان مسئول اصلی جمع‌آوری

گزارش CEPEJ بخشی از یک فرایند مداوم و پویا است که همواره هدف کارشناسان و نمایندگان کشورها از تهیه آن، تعریف مجموعه‌ای از داده‌های کلیدی کمی و کیفی از نظام‌های قضایی تمام کشورهای عضو می‌باشد که به طور منظم جمع‌آوری و پردازش گردیده است

تغییری پیش از اعمال باید به تأیید نماینده رسمی آن کشور برسد. از نظر محتوایی، گزارش هر کشور دربرگیرنده شرح کوتاهی از نظام حقوقی آن کشور و پیشنهاداتی است که تا حد زیادی به تحلیل و درک بهتر ارقام ارائه شده کمک می‌کند. بنابراین، گزارش CEPEJ، به عنوان

یک پایگاه داده تطبیقی درباره نظام‌های قضایی کشورهای عضو شورای اروپا محسوب می‌شود که به راحتی در دسترس همه‌ی شهروندان، سیاست‌گذاران، دانشگاهیان و پژوهشگران قرار گرفته است.

کیفیت داده‌ها

CEPEJ تنها آمار و ارقامی را مورد پردازش قرار می‌دهد که از سطح بالایی از کیفیت و اطمینان برخوردار باشند. بنابراین، آمار و ارقامی که از کشوری به کشور دیگر و یا از یک طرح ارزیابی به طرح دیگر، بیش از حد نامتجانس و ناهماهنگ بوده یا نسبت به صحت و درستی آن‌ها اطمینان کافی وجود نداشته باشد از چرخه‌ی پردازش اطلاعات خارج می‌شود. با وجود بهبود نسبی ناشی از تجارب قبلی، منطقی به نظر می‌رسد که برخی از تناقض‌ها، زمانی اتفاق می‌افتد که نمایندگان کشورهای سوالات را برای شهروندان کشور خود بومی سازی نموده و سپس تلاش می‌کنند تا پاسخ‌ها را با اطلاعاتی که در اختیارشان قرار دارد، مطابقت دهند. لذا، همواره در تفسیر آمار و ارقام، نظرات و توضیحات ضمیمه‌ی آنها و همچنین جزئیات ارائه شده در پاسخ‌های نماینده‌ی هر کشور، مد نظر قرار می‌گیرد تا از این طریق در صورت وجود آمار و اطلاعات ناهماهنگ، امکان تحلیل و بررسی علل و عوامل آن فراهم باشد.

کنترل و انسجام داده‌ها

با توجه به اینکه نمایندگان کشورها در سطح نظام‌های قضایی عضو شورای اروپا موظف به ورود اطلاعات به پایگاه داده‌ها در طی دوره‌های زمانی مشخص می‌باشند، گاه در پایان فرآیند گزارش‌گیری گزارش‌هایی وجود خواهد داشت که ارقام و آمارهای آنها نیاز به بررسی مجدد دارد، تا در صورت وجود تناقض یا عدم همخوانی توضیحات لازم ارائه شود که در برخی موارد حتی ممکن است منجر به حذف اطلاعات نامعتبر شود. به رغم این که اعتبارسنجی بر طبق یک روش دقیق و اصولی انجام می‌گیرد، نمی‌توان اعتبار همه داده‌ها را تضمین کرد. به طور کلی، با

توجه به تفسیر نتایج و تجزیه و تحلیل آن‌ها، ورودی‌هایی که از دقت کافی برخوردار نباشند، یا از چرخه‌ی پردازش حذف می‌شوند یا به همراه توضیحات الصافی در گزارش پایانی درج می‌شوند.

طبق اساسنامه، CEPEJ موظف است به: (الف) راستی آزمایی نتایج به دست آمده در گزارش‌های حاصله از سیستم‌های قضایی مختلف، (ب) تبیین مشکلات، تبادل نظر و یافتن زمینه‌های ارتقای سطح کارآمدی نظام‌های قضایی، (ج) ارائه‌ی روش‌های عینی جهت ارتقای سطح ارزیابی و عملکرد نظام‌های قضایی کشورهای عضو با توجه به نیازهای خاص آنها.

سایر وظایف CEPEJ عبارتند از:

۱. شناسایی و توسعه شاخص‌های قضایی، جمع‌آوری و تجزیه و تحلیل آمار و ارقام کمی و کیفی، و نیز ارائه‌ی تعریفی مشخص و واحد از شاخص‌های قضایی و روش‌های ارزیابی آن‌ها؛
۲. تهیه گزارش، آمار، بررسی بهترین عملکرد، و جمع‌آوری دستورالعمل‌ها، برنامه‌های اجرایی و نظرات آحاد مردم.
۳. سنجش میزان توفیق نظام قضایی کشورهای عضو در اجرای دستورالعمل‌ها و توصیه نامه‌های شورای اروپا در امور قضایی بررسی وظایف کمیسیون کارآمدی قضایی شورای اروپا نشان می‌دهد که با وجود اینکه اساسنامه بر مقایسه سیستم‌های قضایی و تبادل دانش در نحوه‌ی عملکرد آنها تاکید نموده است؛ دامنه‌ی بررسی تطبیقی صورت پذیرفته در گزارش‌های دوسالانه این کمیسیون، فراتر از بررسی کارآمدی در معنای عام آن بوده و بر کیفیت و اثربخشی عدالت قضایی در کشورهای عضو نیز دلالت دارد و به مسائل و شاخص‌های مختلفی پرداخته است. گزارش این کمیسیون که آخرین نسخه‌ی آن مربوط به دسامبر ۲۰۱۶ می‌باشد، می‌تواند متضمن اطلاعات مفیدی برای تصمیم‌سازان و سیاستگذاران قضایی کشور باشد.

منبع:

CEPEJ. (2014, sep). Retrieved Dec 2016, from www.coe.int

